

A Tehetségpontokról, tehetséghálózatról

A Magyar Géniusz hálózat csomópontjai a Tehetségpontok. Tehetségpontok alapítását a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács kezdeményezte és támogatja mind Magyarországon, mind a határon túli magyarok lakta részeken.

A Tehetségpontok alapfeladata a tehetségek felfedezése, azonosítása, a tanácsadás, a pályaorientáció, a lehetőségek, az információk személyre szabott megmutatása a tehetséges fiataloknak. Fő céljuk, hogy hatékony segítséget adjanak az érdeklődő fiataloknak tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, ennek érdekében juttassanak el hozzájuk minél teljesebb és minél személyesebb információkat a különböző tehetséggondozó lehetőségekről. Figyelemmel kísérik az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggondozó kezdeményezéseket és segítik ezeket abban, hogy minél intenzívebb kapcsolatrendszer tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével, a tehetséggondozásban jártas szakemberekkel, és a tehetséggondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel. Helyi integráló szerepük mellett pedig maguk is részei a Magyar Géniusz Hálózatnak, melyben a csomópontok szerepét töltik be az információk áramlásában és feldolgozásában.

A hazai tehetségsegítő hálózat alapegységei a Tehetségpontok: öt évvel az indulás után ma már a Kárpát-medence területén ezernél is több található belőlük. Nincs két egyforma Tehetségpont, bár alapvető célkitűzéseik megegyeznek: a tehetséges fiataloknak személyre szabott segítséget kívánnak nyújtani abban, hogy tehetségüket időben felismerjék és kibontakoztathassák, hogy értesüljenek az őket érintő tehetséggondozó lehetőségekről, hogy a szűkebb és tágabb régióban működő tehetséggondozó tevékenységekkel élő kapcsolatot építsenek ki, illetve a tehetségsegítés folyamatába minél több emberi és anyagi erőforrást vonjanak be. A Tehetségpontok összegyűjtik, rendszerezik és egyénre szabva ajánlják fel a tehetséggondozással foglalkozó szervezetek szolgáltatásait az érdeklődőknek.

Ha az óvodától az egyetemig a különböző oktatási intézményekben létrejövő Tehetségpontok legfontosabb funkcióit akarjuk megragadni, négy általános feladatkört kell megneveznünk: ezek a tehetségazonosítás, a tehetséggondozás, a tehetség-tanácsadás, illetve a Tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódás. A Tehetségpontok nagy előnye, hogy alulról jövő, helyi kezdeményezésre születnek: csak ott jönnek létre, ahol elkötelezett, a fiatal tehetségekért önkéntes alapon tenni akaró pedagógusok egy csoportja úgy dönt, hogy a tehetséggondozással elmélyülten, szervezeten, a legfrissebb szakmai eredmények figyelembe vételével akar foglalkozni. A Tehetségpontok a környezetükkel szoros együttműködésben tudnak hatékonyan dolgozni: törekszenek a civil közéletben, a helyi döntéshozatalban való részvételre, ezt segítik a helyben megalakítható Tehetségsegítő Tanácsok.

A nyitottság és az egymás munkája iránti kíváncsiság itt nem csupán kívánatos, hanem egyenesen követelmény: a Tehetségpontok óvodás korú gyerekektől egészen a felnőttekig bezárólag minden

korosztállyal foglalkoznak, azonban természetesen nem mindegyik Tehetségponton kaphat segítséget mindegyik korcsoport. A megoldást a hálózatba szerveződés és ezzel összefüggésben az egymással folytatott kommunikáció jelenti: a helyi, a térségi, a regionális, illetve az országos hatókörű Tehetségpontok között van olyan, ami több, illetve olyan, ami egyetlen tehetségterületre koncentrálnak.

Egy konkrét példával élve: ha a fiatal „kinövi” annak a Tehetségpontonak a szakmai kereteit, ahol elkezdtek vele foglalkozni, akkor továbbítani kell őt a következő Tehetségpontra, ahol fejlettségének megfelelő gondozásban részesülhet és így tovább. A tehetség sokszínű – ennek jegyében a Tehetségpontok minden esetben igyekeznek lépést tartani az új igényekkel fellépő tehetségekkel: ahelyett, hogy a saját célkitűzéseikhez igazítanák az érdeklődő fiatalokat, rugalmasan alkalmazkodnak hozzájuk, így is fejlesztve saját tevékenységeiket.

A Tehetségpontok iránt érdeklődők dolgát könnyíti meg a tehetseg.hu honlapon található kereső és térkép, melynek segítségével különböző szűrők szerint találhatjuk meg azt a Tehetségpontot, amely a számunkra, illetve gyermekeink számára az optimális segítséget jelenti. Magyarországon hét régió tizenkilenc megyéjében és Budapesten, továbbá minden szomszédos ország területén kereshetünk Tehetségpontokat. Óvodástól felnőtt korig hat korosztály közül választhatjuk ki a minket érdeklőt, ahogy dönthetünk a Tehetségpont hatóköréről is. A Tehetségpontok külső minőségbiztosítására utal a regisztrált, az akkreditált, illetve az akkreditált kiváló minősítés, amely szintén választható a felületen. Különösen lényeges keresőszempont a tevékenységi kör meghatározása, hiszen részben így tud valóban személyre szabottan működni a Tehetségpont: van olyan szülő, aki a tehetségazonosításhoz, más a tehetségfejlesztéshez keres segítséget, de akad olyan is, aki a gazdagítás vagy a gyorsítás terén fordulna szakemberhez. A kereső lehetővé teszi azt is, hogy a nyolc ismert tehetségterület szerint listázzuk a Tehetségpontokat.

Az átlátható működés és szervezeti felépítés a rendszer lényeges eleme: az egyes Tehetségpontok részletes, folyamatosan frissülő adatlapján az elérhetőségek mellett megtalálható az adott intézmény tehetséggondozással kapcsolatos hitvallása is, vagyis többek között az, hogy milyen együttműködésekben érdekeltek, milyen programokat és projekteket működtetnek, mennyire eredményes a munkájuk, vagy az, hogy milyen erőforrásokra támaszkodnak a fenntartásban.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat megalakulásának igénye először a 2011-es budapesti uniós elnökségi konferencián fogalmazódott meg. A közel 300 szakértőből álló nemzetközi hallgatóság számára Csermely Péter professzor mutatta be a hazai Tehetségpontokból álló hálózat kialakításának lépéseit, a fiatalok tehetséggondozására gyakorolt várható hatásait, a hálózatos gondolkodásmód

előnyeit. Az Európai Hálózat kialakításával kapcsolatos elképzelések közé tartozott a budapesti székhelyű európai tehetségközpont felállításának terve is, melyben egyik feladatként határozták meg a majdani európai hálózat létrejöttében való közreműködést.

A fentebbi gondolatokat a konferencia résztvevői által aláírt záronyilatkozat foglalta össze, megteremtve ezzel az Európai Tehetségsegítő Hálózat alapjait. A MATEHETSZ kereteiben 2012-ben létrejövő Budapesti Európai Tehetségközpont (EUTK) megalakulásának támogatását pedig a Nemzeti Tehetség Program vállalta fel.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat létrejöttét számos alkalommal az EUTK által koordinált több éves szakmai egyeztetés előzte meg; az egyeztetés folyamatában kiemelkedő szerepe volt annak, hogy 2012 szeptemberétől Csermely Professzort az Európai Tehetségtanács (ECHA, a tehetséggondozás legjobb európai szakértőinek 28 éves múltra visszatekintő civil szervezete) elnökének választotta. A folyamat közben kristályosodott az ECHÁnak a jövőbeni hálózatban szakmai minőséget biztosító feladata is.

A Hálózat kialakításával kapcsolatos dokumentumok rendszere 2014 szeptemberére állt össze, melyet az ECHA Közgyűlése az ECHA 14., ljubljanai konferenciáján egy jövőbeni cselekvési terv alapjainak fogadott el. Ez egyben komoly elismerése volt a MATEHETSZ hatékony szervezésében kiépülő magyar tehetséghálózatnak és az egész magyarországi tehetséggondozásnak is. Ugyanakkor az Európai Tehetségsegítő Hálózathoz vezető folyamat 2014 szeptemberétől új szakaszához érkezett: Ljubljanában a minőségbiztosítás érdekében az ECHA Közgyűlése megszavazta az Európai Központok létrejöttéhez szükséges pályázat megfogalmazására és értékelésére létrejött Kvalifikációs Bizottság megalakítását, melynek titkára Fuszek Csilla, az EUTK igazgatója lett.

A Kvalifikációs Bizottság felhasználva az EUTK a jövőbeni Európai Tehetségközpontok kritérium rendszerét is 2015 februárjában meghirdette az Európai Tehetségközpontok megalakulására felhívó első pályázatot. A pályázatra 19 országból 28 színvonalas pályázat érkezett be, bizonyítva, hogy Európában szélesebb körben megjelent a hálózatos gondolkodásmód igénye, a tehetséggondozáson belüli időszerűsége.

A pályázó országok felvállalták a magyarhoz hasonló tehetségközpont-tehetségpont rendszer kiépítését, egy tehetséggondozó tevékenységeket tartalmazó regisztrációs rendszer kialakítását, egymás iránti nyitottságot, jó gyakorlataik cseréjét, tehetséggondozással kapcsolatos nézeteik egyeztetését, egy-egy régió belüli tehetséggondozó tevékenységek összehangolását.

A Bizottság 2015 nyarán kiválasztotta az első 14 Európai Tehetségközpontot. Az Európai Tehetségsegítő Hálózat hivatalos megalakulása 2015 szeptember 29-én az Európai Parlament brüsszeli épületében Navracsis Tibor, az Európai Bizottság kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai és sportügyi biztosa, Robert-Jan Smits, az Európai Bizottság kutatási-innovációs főigazgatója, valamint Gál Kinga, Sean Kelly és Igor Soltes EU parlamenti képviselők jelenlétében történt. A brüsszeli találkozón az Európai Tehetségközpontok vezetői az Európai Tehetségsegítő Hálózat képviselőjének a holland tehetségközpont igazgatóját Lianne Hoogeveent, a Hálózat koordinátorának pedig Fuszek Csillát választották meg.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózatban a megalakulás óta számos közös munka, program vagy pályázat indult el, ezek közé tartozik az Európai Tehetségpontok megalakítására való többnyelvű felhívás, amely 2015 novemberében került fel az ECHA, illetve több központ honlapjára is. Ez a felhívás már röviden körvonalazta a kialakuló Európai Tehetségsegítő Hálózat struktúráját, az Európai Tehetségek központok és az Európai Tehetségpontok viszonyát. A 2016-os évben a Hálózat mind az Európai Tehetségek központok, mind pedig az Európai Tehetségpontok területén tervezi a bővülését, sőt lehetőség nyílik Európán kívüli, ún. társult ("associated") Tehetségek központok, és Tehetségpontok csatlakozására is.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat struktúrája

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat egy folyamatos átalakulásban lévő, fejlődő rendszer, melyben természetesnek kell vennünk a változásokat, adott esetben a hálózat fejlődése által indukálódó újrastrukturálódásokat. Magyarország az Európai Tehetségsegítő Hálózatban több oldalról is speciális szerepet tölt be, hiszen azon kevés országok közé tartozik, ahol a szisztematikusan épülő tehetségsegítő hálózatosodás gyakorlata, és annak fogalomrendszere évek óta jelen van, és amint azt a történeti háttér is világossá teszi, az Európai Tehetségsegítő Hálózat kialakításának egyes lépései komolyan támaszkodtak a magyarországi jó gyakorlatra, annak tapasztalataira. Ez a hagyományrendszer és tudás egyrészt rendkívül nagy segítséget jelent az Európai Tehetségsegítő Hálózat hazai népszerűsítésében és kiépítésében, ami már meg is mutatkozott a Magyarországról Európai Tehetségpontnak jelentkező szervezetek kiugróan nagy számában is. Másrészt azonban félreértésekhez is vezethet: az Európai Hálózathoz csatlakozóknak lehetnek a magyar hálózathoz hasonló működést feltételező elképzeléseik, elvárásaik, pedig – ha nem is alapjaiban – de az Európának a sokszínűségéből fakadóan a két hálózatnak mások a céljai, és más a működési módja is.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózat egyenrangú tagjai a Hálózat csomópontjait alkotó Európai Tehetségek központok és a Hálózat pontjait alkotó ún. Európai Tehetségpontok. Az Európai Tehetségek központtá válás kritériumrendszerét az ECHA Kvalifikációs Bizottsága, az Európai Tehetségponttá válását – ami elsősorban Tehetségpontként való regisztrációt jelent – a Hálózatot alkotó Tehetségek központok közösen határozzák meg. A regisztráció elfogadásakor azonban minden Európai Tehetségek központ egyénileg jár el. A regisztrált Európai Tehetségpontok felkerülnek az Európai Tehetségterképre.

Az Európai Tehetségek központoknak alapvető feladata közé tartozik a saját minőségi munkájukon túl: a hálózatszervezés, a hálózati tagok (más Európai Tehetségek központok, illetve az Európai Tehetségpontok) számára – ha a szükség úgy hozza – magas szintű szakmai információ biztosítása. Azaz a Hálózatban az Európai Tehetségek központok azok, amelyek több felelősséget vállalnak fel azzal, hogy egy-egy régióban, országban vagy éppen egész Európára kiterjedően végeznek koordináló, információt nyújtó munkát. Az Európai Tehetségek központok a tehetségátogatásnak több területén is szakmailag kiemelkedő minőséget nyújtó intézmények, azonban nagyon sok tekintetben eltérnek egymástól. Vannak köztük non- és for-profit szervezetek is, vannak állami fenntartásúak, akik éppen egy-egy ország minisztériumi háttérintézményei közé tartoznak, és vannak köztük civil szerveződések

is. Egy-egy Európai Tehetségközpont tevékenységeinek halmaza is sok tekintetben eltérő lehet; vannak olyanok, amelyek inkább a tanárképzésre, mások pedig a fiatal tehetségekkel való közvetlen munkára fókuszálnak. Ez a sokszínűség az egyik fontos záloga az épülő Európai Tehetségsegítő Hálózat erejének.

Mindemellett az Európai Tehetségsegítő Hálózatba való bekerülésnek van néhány – szigorúnak semmiképpen sem nevezhető – az Európai Tehetségközpontok és az Európai Tehetségpontok számára is meghatározott követelménye. A legfontosabb kritérium a magas szintű tehetségsegítő munka mellett az egymás iránti nyitottság, a nemzetközi kapcsolatépítésben és –tartásban való részvételi hajlandóság, a jó gyakorlatok cseréjére való törekvés, különböző nemzetközi projektekből való részvételi szándék.

Az Európai Tehetségsegítő Hálózattal kapcsolatos dokumentumok, adatok, a cikkek, az Európai Tehetségkép mind angol nyelvű, így a hatékony információáramlás biztosítása érdekében az angol nyelven való felsőfokú kommunikáció és az angol nyelvű weblap is elengedhetetlen feltétele az Európai Tehetségsegítő Hálózathoz való csatlakozásnak. Egy-egy Európai Tehetségközpontnak vagy Tehetségpontnak egy intézmény/szervezet stb. önállóan vagy – a feladatra szerveződve – más intézményekkel/szervezetekkel stb. közösen is jelentkezhet. Ilyenkor az intézmények együtt alkotják az ú. n. "közös" Európai Tehetségközpontot vagy Tehetségpontot. Még az sem szükséges, hogy ezek a társuló intézmények azonos országból jelentkezzenek együtt. Egy-egy európai ország kultúrájától és méreteitől függően országonként az Európai Tehetségközpontok száma változó lehet.

Az Európai Tehetségpontokat az Európai Tehetségközpontok regisztrálják. A jelenlegi 13 országbeli Európai Tehetségközponthoz 25 európai országból jelentkeztek Európai Tehetségpontok, a regisztrálásnál az alapelv, hogy abban az esetben, ha van Európai Tehetségközpontja egy adott országnak, akkor az adott országbeli Európai Tehetségpontnak jelentkező szervezeteknek ennél az Európai Tehetségközpontnál kell regisztrálni, ha viszont az adott országban nincs még Európai Tehetségközpont, akkor az Európai Tehetségpontok jelentkezésének pályázatban felhívásában megjelölt más országbeli Európai Tehetségközponthoz kell beadni a jelentkezést. Ez természetesen semmiképpen sem jelenti azt, hogy egy-egy Európai Tehetségpont csak a saját országában lévő Európai Tehetségközponton keresztül vehet részt az Európai Tehetségsegítő Hálózat munkájában. Éppen ellenkezőleg, az Európai Tehetségsegítő Hálózat elsődleges célja a minél széleskörűbb és kiterjedtebb nemzetközi kapcsolatok kialakítása. Az Európai Tehetségpontok feladatainak hatóköre elsősorban helyi jellegű.

Forrás:

<http://tehetseg.hu/>